

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1106

Vragen van het lid **Lodders** (VVD) aan de Minister en Staatssecretaris van Financiën over *het bericht «Volksbank houdt vol: we moeten rekening «onbedoelde Amerikaan» afsluiten»* (ingezonden 27 november 2020).

Antwoord van Minister **Hoekstra** (Financiën), mede namens de Staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst (ontvangen 15 december 2020).

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «Volksbank houdt vast aan afsluiting rekening «onbedoelde Amerikaan»»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2, 5

Deelt u de mening dat het opzeggen van de bankrekening van deze «Accidental American» door de Volksbank voorbarig, oneerlijk en onterecht is? Zo nee, waarom niet? Zo ja, kunt u dit toelichten?

Kunt u reflecteren op de waarde van uw woorden tijdens het debat als een woordvoerder van de Volksbank aangeeft dat «een aankondiging van de Minister op dit moment onvoldoende zekerheid geeft»? Wat vindt u van de reactie van de Volksbank die klaarblijkelijk een grotere angst heeft voor mogelijke sancties vanuit de VS (welke tot 2023 sowieso niet worden opgelegd) dan vertrouwen in de woorden van de Nederlandse Minister van Financiën, uitgesproken in het Nederlandse parlement?

Antwoord 2, 5

Naar aanleiding van deze vraag van uw Kamer heb ik de Volksbank om een reactie gevraagd op het bericht in de NRC. De Volksbank heeft mij laten weten dat de genoemde opmerking in vraag 5 in een bredere context is gemaakt, waarbij de Volksbank ook heeft genoemd welke acties vanuit Nederland (door het ministerie en de Nederlandsche Vereniging van Banken (NVB)) de afgelopen jaren zijn genomen om het gesignaleerde probleem aan te pakken. Volgens de Volksbank is voor hen alleen een aankondiging (d.w.z.

¹ NRC, 25 november 2020 (<https://www.nrc.nl/nieuws/2020/11/25/volksbank-houdt-vol-we-moeten-rekening-onbedoelde-amerikaan-afsluiten-a4021492>)

de toezegging van de Minister dat hij de Duitse uitleg van de inspanningsverplichting bevestigd wil krijgen) echter niet voldoende om nu te stoppen met het sluiten van rekeningen. Ook vindt de Volksbank dat er onvoldoende resultaten zijn geboekt sinds het probleem in 2016 is geadresseerd. Ik wil nogmaals benadrukken dat ik het voorbarig en onnodig vind dat banken rekeningen van toeval-Amerikanen beëindigen als banken zich voldoende hebben ingespannen om ervoor te zorgen dat hun klanten een US TIN of CLN aanvragen aangezien de Amerikaanse autoriteiten te kennen hebben gegeven dat zij die inspanningen meewegen bij het eventueel toekennen van sancties. Daarnaast hebben de Amerikaanse autoriteiten aangegeven dat mogelijke sancties in gevallen waar een US TIN of CLN ontbreekt, pas aan de orde zijn vanaf medio 2023. Bovendien zal daarover volgens de Amerikanen eerst in overleg zal worden getreden met de Nederlandse overheid. De vraag is dan of de Volksbank zich, met het oog op de genoemde toezegging, in dit individuele geval van het stopzetten van de rekening voldoende heeft ingespannen om ervoor te zorgen dat de betrokken klant een US TIN of CLN aanvraagt. De uitspraak van de Volksbank ziet op een zaak waarover het Kifid op 31 juli 2020 een uitspraak² heeft gedaan en die momenteel is voorgelegd aan de rechter. Ik kan daar daarom niet inhoudelijk op ingaan. Het is immers aan de rechter om te oordelen over de rechtmatigheid van de handelwijze van de Volksbank. Graag verwijs ik naar het antwoord op de vragen 6 en 7 waar ik een algemene reactie geef op het sluiten van rekeningen door banken.

Vraag 3, 4

Herinnert u zich dat u tijdens het algemeen overleg over Toeval-Amerikanen heeft toegezegd om op korte termijn in gesprek te gaan met de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) om te praten over de «Duitse optie» naar aanleiding van de motie-Lodders c.s. (Kamerstuk 34 853 (R2096), nr. 11) en de casuïstiek achter de reeds 13 opgezegde bankrekeningen in relatie tot de onterechte kwalificatie rond belastingontwijking? Wanneer gaat dit gesprek plaatsvinden, nu de urgentie tot een oplossing in zeker het specifieke geval uit het artikel in vraag 1 alleen maar groter wordt?

Antwoord 3, 4

Ik heb tijdens het algemeen overleg op 24 november toegezegd dat ik met de NVB in gesprek ga om de mogelijkheid te bespreken of de door Duitsland gekozen handelwijze voor de Nederlandse banken de benodigde zekerheid kan bieden om het sluiten van bankrekeningen te beëindigen. Daarnaast heb ik toegezegd dat ik met de NVB in gesprek ga over de casuïstiek achter de 13 bankrekeningen van toeval-Amerikanen waarvan banken aangeven dat deze zijn opgezegd in relatie tot een mogelijke kwalificatie ten aanzien van belastingontduiking. Er is al een eerste verkennend gesprek geweest. Nog deze maand wordt verder gesproken over deze onderwerpen. Ik heb toegezegd in januari uw Kamer in een brief te informeren over de stand van zaken van de acties die ik heb ondernomen naar aanleiding van de toezeggingen. In deze brief geef ik ook een terugkoppeling van het gesprek met de NVB.

Vraag 6

Klopt het dat

- banken niet alleen op basis van enkel het ontbreken van een «Tax Identification Number» (TIN)/«Certificate of Loss of Nationality» (CLN) een basisbetaalrekening kunnen opzeggen;
- banken tot de gesprekken op 20 november jl. het niet kunnen overleggen van een TIN/CLN en het niet reageren op brieven door een Accidental American interpreteerden als een vorm van belastingontwijking en een basisbetaalrekening op basis van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) in 13 gevallen hebben opgezegd;
- banken op 20 november jl. hebben toegezegd dat «zij na louter niet reageren op een aantal brieven niet overgaan tot het sluiten van een bankrekening» (Kamerstuk 2020D47688);

² Kifid, 31 juli 2020 (<https://www.kifid.nl/kifid-bank-mag-betaalrekening-beeindigen-als-consument-geen-us-tin-of-cln-wil-aanvragen/>)

- banken dus geen toezegging hebben gegeven over het niet opzeggen van basisbetaalrekeningen in geval een Accidental American reageert op brieven van de bank en daarin aangeeft geen TIN/CLN te zullen aanvragen?

Zo ja, wat is de toezegging van de banken waard als banken uiteindelijk toch zullen overgaan tot het opzeggen van bankrekeningen en bent u bereid dit mee te nemen in uw gesprekken met de NVB? Zo nee, kunt u dan helder toelichten hoe het dan wel zit?

Antwoord 6

Voor de beantwoording van de onderdelen uit deze vraag is het van belang onderscheid te maken tussen verschillende groepen toeval-Amerikanen, te weten:

personen die al een US TIN of CLN hebben;

personen die een aanvraag voor een US TIN of CLN hebben ingediend; maar die nog niet beschikken over een US TIN of CLN;

personen die niet hebben gereageerd op een aantal brieven van hun bank; en personen die expliciet te kennen hebben gegeven geen US TIN of CLN aan te zullen vragen.

De grote meerderheid van Nederlanders met ook de Amerikaanse nationaliteit valt onder groep 1. De mensen uit die groep zijn naar aanleiding van de informatie van overheid en banken in actie gekomen. Een aantal grootbanken heeft mij op 20 november toegezegd dat zij geen rekeningen sluiten van klanten die een aanvraag voor een US TIN of CLN (groep 2) hebben ingediend. Zij hebben toen ook toegezegd dat zij geen rekeningen sluiten of na louter niet reageren door de klant op een aantal brieven (groep 3).

Als een klant expliciet te kennen heeft gegeven dat hij of zij geen US TIN of CLN zal vragen (groep 4), dan kan het voorkomen dat na een zorgvuldig proces uiteindelijk een bankrekening wordt beëindigd. Ik wil daarom Nederlanders met ook de Amerikaanse nationaliteit die nog geen aanvraag voor een US TIN of CLN hebben ingediend, nogmaals oproepen om in actie te komen en een aanvraag voor een US TIN of CLN in te dienen.

Voor al deze categorieën geldt dat ik van mening ben dat het sluiten van bankrekeningen voorbarig en onnodig is als banken zich voldoende hebben ingespannen om ervoor te zorgen dat hun klanten een US TIN of CLN aanvragen. Daarnaast hebben de Amerikaanse autoriteiten aangegeven dat mogelijke sancties in gevallen waar een US TIN of CLN ontbreekt, pas aan de orde zijn vanaf medio 2023 en dat daarover eerst in overleg zal worden getreden met de Nederlandse overheid. Ik span mij in om ervoor te zorgen dat banken nog meer zekerheid krijgen over welke inspanningen van hen vereist zijn om gevrijwaard te blijven van Amerikaanse sancties. Zo zet ik zowel bilateraal als in EU-verband in op spoedig overleg met de Amerikaanse autoriteiten, waarin ik wil aandringen op meer duidelijkheid over de inspanningsverplichting voor financiële instellingen voor de rapportage van TIN's en op dit punt ook de «Duitse oplossing» wil bespreken. Daarnaast zal ik aandringen op uitzonderingen voor toeval-Amerikanen in de toepasselijke verdragen, op vereenvoudiging van de procedures voor het aanvragen van een US TIN en CLN en verlaging van de kosten van deze procedures. Daarbij wil ik ook het in de EU geldende recht op een basisbetaalrekening bespreken. Een bank is verplicht een basisbetaalrekening te openen voor burgers die rechtmatig in de EU verblijven en die aan de daarvoor geldende voorwaarden voldoen. Het aanleveren van een US TIN/CLN is volgens de richtlijn betaalrekeningen – die is geïmplementeerd in de Wet op het financieel toezicht (Wft) – geen voorwaarde om een basisbetaalrekening te kunnen openen. Daarnaast kan – zoals ook in eerdere beantwoording van Kamervragen³ is aangegeven – het enkel ontbreken van een US TIN op zichzelf niet leiden tot het oordeel dat een rekeninghouder een onacceptabel risico vormt in de zin van de Wet ter voorkoming van witwassen en financiering van terrorisme (Wwft), op grond waarvan een (basis)betaalrekening moet worden geweigerd of beëindigd vanwege het niet voldoen aan de eisen van de Wwft. Wel kunnen er andere feiten zijn die samen aanleiding kunnen zijn om een basisbetaalrekening te weigeren. Of in een individueel geval al dan niet wordt voldaan aan de eisen

³ Aangangsel Handelingen II 2019/20, nr. 3714.

van de Wft of de Wwft, op grond waarvan een basisbetaalrekening moet worden beëindigd, is in de eerste plaats ter beoordeling van de bank. De betreffende grootbanken hebben geen toezegging gedaan over het al dan niet weigeren of beëindigen van basisbetaalrekeningen van toeval-Amerikanen. De 13 reeds beëindigde rekeningen betreffen volgens de NVB geen basisbetaalrekeningen. Als door toeval-Amerikanen van wie de bankrekening is beëindigd (volgens de toezegging van de grootbanken gaat het daarbij om personen in groep 4) een basisbetaalrekening wordt aangevraagd dienen banken zich bij de beoordeling daarvan te houden aan de geldende regelgeving voor de basisbetaalrekening⁴. Het recht op een basisbetaalrekening is immers van groot belang om deel te kunnen nemen aan het maatschappelijk verkeer. Ik verwijs op dit punt ook naar het oordeel van het Kifid, zoals vermeld in het antwoord op vraag 7. Zoals in het antwoord op de vragen 3 en 4 toegelicht ga ik binnenkort met de NVB in gesprek over onder meer de casuïstiek achter de 13 reeds opgezegde bankrekeningen van toeval-Amerikanen.

Vraag 7

Klopt het dat

- inwoners van Europa en daarmee Nederland te allen tijde recht hebben op een basisbetaalrekening;
- Accidental Americans wier banken toch overgaan tot het opzeggen van de basisbetaalrekening altijd nog de mogelijkheid hebben om via een erkende hulpinstantie een basisbetaalrekening aan te vragen;
- banken op basis van de Kifid-uitspraak van 31 juli 2020⁵ ook een nieuwe aanvraag tot een basisbetaalrekening van een Accidental American mogen weigeren op basis van de Wwft en het door de bank gesignaleerde risico op belastingontwijking;
- Accidental Americans op deze manier eindigen zonder een basisbetaalrekening en daarmee hun hypotheek en zorgkosten niet meer kunnen betalen en hun salaris en pensioengelden niet kunnen ontvangen?

Zo ja, acht u dit wenselijk? Welke stappen gaat u op korte termijn zetten om deze kafkaëske cirkel te doorbreken en in hoeverre deelt u de reactie van de Volksbank – «cashbetalingen zijn wettelijk niet uitgesloten» – op het argument dat er zonder basisbetaalrekening ook geen belasting betaald kan worden? Zo nee, kunt u helder toelichten hoe het dan wel zit? Welke erkende hulpverleningsinstanties kunnen Accidental Americans zonder een basisbetaalrekening aan een basisbetaalrekening helpen?

Antwoord 7

Burgers die rechtmatig in de EU wonen hebben recht op een basisbetaalrekening als zij aan de daarvoor geldende voorwaarden voldoen⁶. Zo moet de aanvrager aantonen werkelijk belang te hebben bij een basisbetaalrekening en mag geen sprake zijn van veroordeling voor bepaalde financiële delicten. Ook moet de aanvrager voldoen aan de eisen van de Wwft. Het enkel ontbreken van een US TIN is geen weigeringsgrond voor het openen van een basisbetaalrekening⁷. Dit is ook bevestigd door de AFM en in de uitspraak van het Kifid van 31 juli 2020.⁹ In algemene zin kan een bank in een individueel geval het openen van een basisbetaalrekening weigeren, of kan zij een bestaande basisbetaalrekening sluiten, indien zij kan aantonen dat er sprake is van opzettelijk witwassen en/of belastingontduiking¹⁰. Volgens genoemde uitspraak van het Kifid is het niet beschikken over een US TIN, in

⁴ Artikelen 4:71f tot en met 4:71i van de Wet op het financieel toezicht.

⁵ Kifid, 31 juli 2020 (<https://www.kifid.nl/kifid-bank-mag-betaalrekening-beeindigen-als-consument-geen-us-tin-of-cln-wil-aanvragen/>)

⁶ Artikelen 4:71f tot en met 4:71i van de Wet op het financieel toezicht.

⁷ Artikelen 4:71f en 4:71g Wft en Leidraad FATCA/CRS onder 2.4 <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2020-34988.html>

⁸ Het standpunt van de Autoriteit Financiële Markten (AFM) ten aanzien van het weigeren en opzeggen van een basisbetaalrekening van een «onbedoelde Amerikaan» is te vinden op de website van de AFM (<https://www.afm.nl/nl-nl/consumenten/veelgestelde-vragen/betalingsverkeer>).

⁹ Kifid, 31 juli 2020 (<https://www.kifid.nl/kifid-bank-mag-betaalrekening-beeindigen-als-consument-geen-us-tin-of-cln-wil-aanvragen/>), rechtsoverweging 4.18.

¹⁰ Artikel 4:71g, eerste lid, Wft en Leidraad FATCA/CRS onder 2.4.

combinatie met de verklaring van de betrokken consument omtrent de weigering een US TIN of CLN aan te willen vragen en de verklaring dat hij geen aangifte wil doen in de VS omdat hij dan belasting moet betalen over de winst op een verkocht woonhuis, terwijl hij wel tot aangifte verplicht is, te beschouwen als belastingontduiking en een voldoende weigeringsgrond voor een basisbetaalrekening, als bedoeld in artikel 4:71g Wft.¹¹ Het Kifid oordeelt in deze zaak verder dat indien de aanvraag om een basisbetaalrekening wordt ingediend door een hulpverleningsinstantie, die tevens het beheer zal voeren over de basisbetaalrekening, de bank de basisbetaalrekening wel moet verstrekken.¹² Uitgaande van de uitspraak van het Kifid kunnen consumenten derhalve altijd beschikken over een basisbetaalrekening en daarmee inkomsten ontvangen en noodzakelijke betalingen verrichten, waaronder het betalen van belasting.

De erkende hulpverleningsinstanties die een basisbetaalrekening onder het Convenant basisbankrekening kunnen aanvragen zijn:

Leger des Heils – Welzijns- en Gezondheidszorg

Opvanglocaties van het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA)

Leden van de Federatie Opvang

Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) – alle DJI-organisaties

Reclassering Nederland – alle regio's en regiokantoren

Leden van de NVVK – vereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren

Leden van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) – alle gemeenten in Nederland

Wsnp organisaties/ bewindvoerders – Wet schuldsanering natuurlijke personen

Professionele curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren – getoetst door het Landelijk Kwaliteitsbureau CBM

Leden van de Branchevereniging voor Professionele Bewindvoerders en Inkomensbeheerders (BPBI)

Leden van de Nederlandse Branchevereniging voor Bewindvoering en Inkomensbeheer (NBBI)

Leden van de Nederlandse Beroepsvereniging voor Professionele Bewindvoerders (NBPB)

Leden van de Vereniging van Wettelijke Vertegenwoordigers (VeWeVe).¹³

Vraag 8

Kunt u de vragen, gezien de urgentie, binnen drie weken beantwoorden?

Antwoord 8

Ja.

¹¹ Rechtsoverweging 4.18.

¹² Rechtsoverweging 4.19.

¹³ <https://www.basisbankrekening.nl/hulpverleningsorganisaties/>